

1

Κατάμαυρο το σύννεφο σκαρφάλωνε στο γαλάζιο τ' ουρανού κι' άπλωνε στο γιόμα χωρίς να σκορπίζεται λόγω της άπνοιας, τα λεπτά κανιά του ορθώνονταν πάνω απ' τη περιοχή του λιμανιού και τροφοδοτούσαν μια τεράστια κοιλιά που συνεχώς μέστωνε κι' έπαιρνε γιγάντιες διαστάσεις, ένα υπερφυσικό στοιχείο ελεύθερο ν' αγναντεύει τη πόλη και να τη σκιάζει από ψηλά. Για ώρες τώρα ακούγονταν οι εκρήξεις από τη μεριά του τελωνείου και της ελεύθερης ζώνης, οι δονήσεις έκαμναν το έδαφος να σειέται και τα τζάμια των διαμερισμάτων να τρίζουν. Η γειτονιά της οδού Βαλαωρίτου της Θεσσαλονίκης απέχει μόλις ένα χιλιόμετρο σ' ευθεία γραμμή από τις λιμενικές εγκαταστάσεις και βρίσκεται ακριβώς δίπλα στη βιομηχανική περιοχή στα δυτικά της πόλης. Τους τελευταίους πέντε μήνες είχαν όλοι τους συνηθίσει στα ουρλιαχτά των σειρήνων, τους βομβαρδισμούς της φασιστικής αεροπορίας του Ντούτσε και το στακάτο των αντιαεροπορικών όπλων.

Σήμερα όμως κάτι καινούργιο έτρεχε, τίποτα δεν ακούστηκε, ούτε βόμβος αεροπλάνων. Πρώτοι οι πιτσι-

ρικάδες που αλώνιζαν τους δρόμους και τα σοκάκια φέραν το μαντάτο πως οι δικοί μας βάζαν μπουρλότο στις αποθήκες για να μη πέσουν στα χέρια των γερμανών. Το γεγονός επαληθεύτηκε λίγο αργότερα από πιο έγκυρες πηγές με τη προσθήκη ότι βαρέλια γεμάτα ελιόλαδο μοιράζονταν δωρεάν σ' όποιον προφτάσει στην πλατεία Ελευθερίας.

Ο κυρ-Θόδωρος, αρχηγός του καταφύγιου της πολυκατοικίας στον αριθμό 23 της οδού Βαλαωρίτου, οργάνωσε στο άψε σβήσε μια μικρή ομάδα από ένοικους και τους έστειλε να διεκδικήσουν το μερίδιο που τους έπεφτε, γιατί κανείς δε γνώριζε πώς και από ποιούς γινόταν η μοιρασιά. Για συντομία κόψαν δρόμο μέσα απ' τα Λαδάδικα, βγήκαν στο τέρμα της γραμμής του τραμ στη λεωφόρο Τσιμισκή κι' από κει με δυο βήματα βρέθηκαν στην πλατεία Ελευθερίας. Τους ακολούθησαν τα μυξιάρικα της γειτονιάς, ανάμεσά τους και οι δυο γιοί του κυρ-Θόδωρου, ο οκτάχρονος Λεωνίδας, ο μεγάλος, και ο Ανέστης, δυο χρόνια μικρότερος, τους είχε ορμηνέψει μ' εκείνο το αυστηρό ύφος που δε χωράει αντίλογο να μη γυρίσουν μ' αδειανά χέρια. Στις διασταυρώσεις έπεσαν πάνω σε άλλες παρέες που έτρεχαν προς την ίδια κατεύθυνση, περαστικοί διαβάτες τους σταμάτησαν για να μάθουν τι συμβαίνει.

Η τεράστια πλατεία ήταν σπαρμένη με σκούρα μεγάλα, δυσκολοκίνητα βαρέλια και κάτι άλλα μικρά ολοκαίνουργια σε χρώμα ξανθό. Φουρνιές-φουρνιές κατάφτανε ο κοσμάκης από τους κάθετους δρόμους, σκηνές αρπαγής και λεηλασίας ξετυλίγονταν προ-

στά στα μάτια τους. Έντρομος ο Λεωνίδας Βεράτης παραμέρισε σε μια γωνιά, τον κυρίεψε βαθύ αίσθημα ντροπής στη σκέψη ότι έπρεπε να πάρει μέρος κι' αυτός στο πλιατσικολόγημα. Η προσοχή του έπεσε πάνω σ' εκείνα τα κομψοτεχνήματα, τα ξανθά βαρελάκια χωρίς περιεχόμενο αφού τ' άρπαζαν παραμάσκαλα με τόση ευκολία. Δεν έχει καμιά σημασία που ήταν άδεια, δεν τον νοιάζει η πρακτική αξία τους, μόνο να μπορούσε να το κάνει δώρο στον μπαμπά του, να το θαυμάζουνε πάνω στο μπουφέ και ίσως-ίσως να το γεμίσουνε κρασί. Δεν ήταν ένα μικράκι μπιμπελό σαν αυτά που αράδιαζε η μάνα του πάνω στο μπουφέ, ήταν κοτζάμ βαρελάκι, όχι σαν τ' άλλα τ' ασήκωτα και λιγδερά. Είχε ματιάσει ένα ξεχασμένο παράμερα, ξεθαρρεμένος κάπως πλησίασε να το πάρει, μόνο που την τελευταία στιγμή, πριν προφτάσει να τ' αγγίξει, ένας κρεμανταλάς το βούτηξε σχεδόν μέσ' απ' τα χέρια του. Απότυχε σ' όλες τις προσπάθειές του ν' αποκτήσει κι' αυτός ένα, μόνο ένα ήθελε ενώ μερικοί τα κουβαλούσαν δύο-δύο, τον έσπρωξαν και έπεσε, τον τσαλαπάτησαν!

Το πλήθος άρχισε ν' αραιώνει, άλλοι με τα λάφυρά στα χέρια κι' άλλοι σπρώχνοντας τα μεγάλα βαρέλια πάνω στην άσφαλτο, ο αέρας μύριζε κάπνα και πίσσα, χιόνιζε μαύρες νιφάδες, τ' όνειρό του εξανεμίστηκε. Ξάφνου άκουσε να τον φωνάζουν από κάπου, “Βρε Λεωνίδα, πού χάθηκες και ψάχνουμε να σε βρούμε τόση ώρα;” Ο Ανέστης ήταν ευτυχώς μαζί τους δίπλα σ' ένα βαρέλι που το κυλούσαν με δυσκολία στην ανηφοριά. Προσπάθησε να τους εξηγήσει,

ένιωθε βάρος στη ψυχή πως όχι μόνο δεν πέτυχε στον σκοπό του αλλά και δεν τους βοήθησε όπως τον είχε προστάξει ο πατέρας του. Από φιλοτιμία βάλθηκε να σπρώχνει το βαρέλι χωρίς να ξαποστάσει ούτε στιγμή μέχρι να το φέρουν μπροστά στην είσοδο της πολυκατοικίας. Στην επιστροφή για πιο εύκολα απόφυγαν το καλντερίμι των Λαδάδικων με συνέπεια να διανύσουν μεγαλύτερη απόσταση και να τερματίσουν ασθμαίνοντες. Το λάδι μοιράστηκε απ' τον ίδιο τον κυρ-Θόδωρο σε ίσα μέρη και με τέτοια ακρίβεια που κανένας δεν παραπονέθηκε.

“Ανάθεμα τον Χίτλερ,” ξεστόμισε η γιαγιά των δύο αγοριών μόλις τους είδε να επιστρέφουν βρόμικοι και καταϊδρωμένοι. Τους είχε συνηθίσει μ' εκείνο τον άλλο μπαμπούλα, το “ανάθεμα τον Μουσολίνι” που της πήρε τους δυο γιούς της, τον Παναγιώτη και τον Νίκο της, και τους έστειλε να πολεμούν τους μακαρονάδες του πάνω στα βουνά της Αλβανίας, μες στα χιόνια και τους πάγους.

“Ποιός είν' αυτός ο Χίτλερ, γιαγιάκα;”

“Σατανάς παιδιά μου, πιο κακός κι' απ' τον Μουσολίνι!”

Η γιαγιά τους η Μελοπομένη, μητέρα του κυρ-Θόδωρου, περνούσε τις μέρες της στο καταφύγιο πλέκοντας αδιάκοπα μάλλινες κάλτσες και φανέλλες για τα παληκάρια της και τους συντρόφους τους. Μετά τους πρώτους νυχτερινούς βομβαρδισμούς τ'ο'χε πάρει απόφαση να μην το κουνήσει τα βράδια απ' τον καναπέ της.

“Αν το' χει η μοίρα μου να πάω, καλύτερα να μ'

εύρει ο χάρος στο μεντέρι μου,” τους είπε κατηγορηματικά. Στην ηλικία της δεν βαστούσαν πια τα κότσια της ν’ ανεβοκατεβαίνει τα εκατό σκαλιά της πενταόροφης πολυκατοικίας μέσα στο σκοτάδι της νύχτας.

“Πες μας πόσο χρονώ είσαι γιαγιά;” μίλησε το Τουρκάκι, έτσι ονόμαζε τον Ανέστη, τον μικρό της εγγονό, το ζιζάνιο.

“Άμποτες να το ξερα παιδιά μου. Στα χρόνια της Τουρκιάς είχαμε παλιά κιτάπια, χάθηκαν κι’ αυτά με τους πόλεμους και τις καταστροφές.”

“Τι είναι κιτάπια, γιαγιά;”

“Τεφτέρια, βιβλία, όχι όμως σαν τα τωρινά.”

